Mariestads kommun

Riktlinje för skolplacering i förskoleklass och grundskola

Utbildningsförvaltningen

Mariestads kommun

Typ av styrdokument: Riktlinje
Beslutsinstans: Utbildningsnämnden
Datum för antagande: 2019-10-15, reviderad 2026-10-13
Diarienummer: 2024/277
Dokumentet gäller för: Utbildningsförvaltningen
Giltighetstid: Tills vidare
Tidpunkt för aktualisering: Årligen
Dokumentansvarig: Skoljurist

Mariestads kommun

Innehåll

1. Inledning 4
1.1 Syfte 4
1.2 Ansvar 4
1.3 Avgränsningar 4
1.4 Känsliga personuppgifter 4

2. Rutin vid placering av elever i förskoleklass och grundskola 5
2.1 Inför skolplacering 5
2.2 Skolval 5
2.2.1 Vårdnadshavares önskemål 5
2.2.2 Inflyttande elever och elever bosatta i annan kommun 5
2.2.3. Uppskjuten skolplikt 6
2.2.4. Tidigare skolstart 6
2.3 Bedömning av elevers rätt till placering på skolenhet 7
2.3.1 Urvalsgrunder 7
2.3.2 Närhetsprincipen och relativ närhet 8
2.3.3 Organisatoriska och/eller ekonomiska svårigheter 9
2.4 Beslut om skolplacering 9
2.4.1 Beslut om placering vid önskad skolenhet 9
2.4.2 Beslut om placering vid annan skolenhet än den önskade 10

3. Byte av skola 10
3.1 Ansökan om skolbyte och inflyttning 10
3.2 Avslag på ansökan om skolbyte 10
3.3 Utflyttande elev 11

4. Överklagan 11

5. Riktlinjen hänvisar till följande dokumentation 11

6. Referenser 12

Mariestads kommun

1. Inledning

Hemkommunen ansvarar för att anordna förskoleklass och grundskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för samtliga barn i kommunen.

Bestämmelserna om skolplaceringar regleras i skollagen och säger att en elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar, under förutsättning att det önskemålet inte går ut över en annan elevs berättigade krav på skolplacering i närhet till hemmet. I det fall, ska eleven i fråga placeras på en annan skolenhet än den önskade. Kommunen får också frångå en önskad skolplacering om det skulle medföra betydande organisatoriska och/eller ekonomiska svårigheter för kommunen att bereda plats på den skolenheten.

Hur många elever som får plats i varje årskurs vid varje skolenhet bestäms av hemkommunen och kan ändras från år till år.

Skolplacering och val av skola aktualiseras främst inför skolstart i förskoleklass och om den skola man går på inte har nästkommande årskurs, vilket i Mariestads kommun gäller vid övergång från årskurs 6 till årskurs 7. Skolplacering kan även bli aktuellt under läsåret, vid byte av skolenhet inom kommunen eller som nyinflyttad till kommunen.

1.1 Syfte

Syftet med riktlinjen är att tydliggöra och säkerställa likvärdig hantering och bedömning av elevers placering vid skolenhet.

1.2 Ansvar

Skoljurist, utbildningsförvaltningen, är ansvarig för att riktlinjen revideras årligen.

1.3 Avgränsningar

Riktlinjen avser placering av elever i förskoleklass och grundskola vid Mariestads kommunala skolor.

1.4 Känsliga personuppgifter

Barnets hemkommun ska se till att behandlingen av personuppgifter vid handläggning av ärenden avseende skolplacering följer reglerna i data-skyddsförordningen (GDPR) och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen), bland annat regler om känsliga personuppgifter och lämpliga it-säkerhetsåtgärder.

Mariestads kommun

2. Rutin vid placering av elever i förskoleklass och grundskola

2.1 Inför skolplacering

Varje år genomförs prognos för kommande elevantal totalt i kommunen och för respektive enhet utifrån upptagningsområde. Underlag för blivande elever i förskoleklass och årskurs 7 tas fram inför handläggningen av skolplaceringar.

Rektor ansvarar för att årligen fastställa det antal platser som en skolenhet maximalt kommer kunna ta emot i förskoleklass och i årskurs 7. Detta ska vara fastställt innan övrig handläggning av skolplaceringar startar. Hur många elever som får plats i varje årskurs vid varje skolenhet bestäms av rektor och kan ändras från år till år beroende på exempelvis lokaler och organisatoriska och ekonomiska förutsättningar.

Detta förfarande görs vid fastställda tidpunkter i enlighet med ”Rutin för övergångar inom och mellan skolformer”.

2.2 Skolval

2.2.1 Vårdnadshavares önskemål

Beslut om placering vid skolenhet ska fattas med utgångspunkt i vårdnadshavares önskemål i enlighet med 9 kap. 15 § 1 st., 10 kap. 30 § 1 st. och 31 § skollagen.

Mariestads kommun tillämpar skolvalsprincipen på så vis att samtliga vårdnadshavare gör ett aktivt skolval för sina barn digitalt via Mariestad kommuns självserviceportal.

2.2.2 Inflyttande elever och elever bosatta i annan kommun

Elever som i samband med nytt läsår ska flytta till Mariestads kommun ska ange sin blivande folkbokföringsadress i kommunen tillsammans med önskemål om skolplacering på ansökan (blankett ”Ansökan om Skolbyte eller Inflyttning”). Beslut om skolplacering fattas enligt samma rutin som för redan folkbokförda elever.

Elever bosatta i annan kommun men som ändå önskar gå i skola i Mariestad kommun, ska antas i mån av plats efter att kommunens egna elever blivit placerade. Ansökan om detta sker på särskild blankett (”Ansökan om plats i grundskola och fritidshem för elev med annan hemkommun”). Avdelningschef grundskola beslutar om godkännande av placering inom

kommunen och aktuell rektor fattar beslut om specifik skolplacering. Kopia på beslut lämnas till controller, utbildningsförvaltningen. Beslut om mottagande och beslut om skolplacering i Mariestads kommun diarieförs av skoladministratör (grundskola).

2.2.3. Uppskjuten skolplikt

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Om barnets vårdnadshavare begär det, och det finns särskilda skäl, kan skolplikten skjutas upp ett år i enlighet med 7 kap. 10 § skollagen. Skolplikten börjar då höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

Särskilda skäl kan exempelvis vara att barnet har en funktionsnedsättning eller en sjukdom, att barnet fötts sent på året och orienterat sig mot och identifierat sig med barn födda året efter eller att barnet tillbringat kort tid i Sverige.

Frågan om uppskjuten skolplikt prövas och beslutas av avdelningschef grundskola och ska föregås av ett pedagogiskt och socialt underlag från förskolan som i förekommande fall styrker att det med hänsyn till barnets utveckling och förutsättningar ligger i barnets bästa att starta skolan ett år senare.

Ett barn som fått uppskjuten skolplikt ska erbjudas att få gå i förskola tills barnet börjar i skolan.

2.2.4. Tidigare skolstart

Ett barn får tas emot i förskoleklassen redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller fem år, om barnets vårdnadshavare önskar det, i enlighet med 7 kap. 11 § skollagen. Det är en möjlighet men inte en rättighet. Ett barn som börjat ett år tidigare i förskoleklass har inte skolplikt, men däremot närvaroplikt.

Frågan om om tidigare skolstart prövas och beslutas av avdelningschef grundskola och ska föregås av ett pedagogiskt och socialt underlag från förskolan som i förekommande fall styrker att det med hänsyn till barnets utveckling och förutsättningar ligger i barnets bästa att tas emot i förskoleklass tidigare.

Barn som önskar starta förskoleklass det kalenderår barnet fyller 5 år ska antas i mån av plats efter att de skolpliktiga barnen blivit placerade enligt denna rutin.

2.3 Bedömning av elevers rätt till placering på skolenhet

2.3.1 Urvalsgrunder

I de fall det finns fler sökanden till en skolenhet än vad det finns platser behöver det ske ett urval mellan samtliga dessa elever för att avgöra vilka elever som har rätt till förtur vid placering vid aktuell skolenhet. Detta urval görs via urvalsgrunder fastställda av Utbildningsnämnden i Mariestad kommun. I de fall alla sökanden får plats på den önskade skolan behövs ingen prövning av urvalsgrunderna göras.

Vårdnadshavare behöver inte själva åberopa urvalsgrunderna. Det är respektive rektors ansvar samt avdelningschef grundskola att kontrollera om elev faller inom ramen för respektive urvalsgrund. Detta genomförs i enlighet med "Rutin för övergångar" inför beslut om skolplacering.

Mariestads kommun använder följande urvalsgrunder i turordning:

1) **Synnerliga skäl på grund av funktionsnedsättning**

   Avser särskilda behov där eleven skulle gynnas av den fysiska och/eller pedagogiska arbetsmiljön på önskad skola. **Relevanta underlag ska finnas som grund för beslut om denna urvalsgrund.**

2) **Upptagningsområde**

   Fastställda upptagningsområden utgår från elevens folkbokförda adress. Om gruppen elever inom upptagningsområdet är fler än antalet platser på skolenheten, sker prioritering enligt närhetsprincipen dessa emellan (relativ närhet, se rubrik 2.3.2).

3) **Syskonförtur**

   Vid viktning av syskonförtur sker prioritering av lägsta ålder på syskon som är inskrivna i årskurserna F-5 vid tidpunkt för beslut om placering (vårtermin). Syskonförtur gäller i förekommande fall även där syskonet går på anpassad grundskola förlagd vid grundskoleenhet, och eleven söker grundskoleenheten, under samma förutsättningar som ovan.

4) **Relativ närhet (närhetsprincipen)**

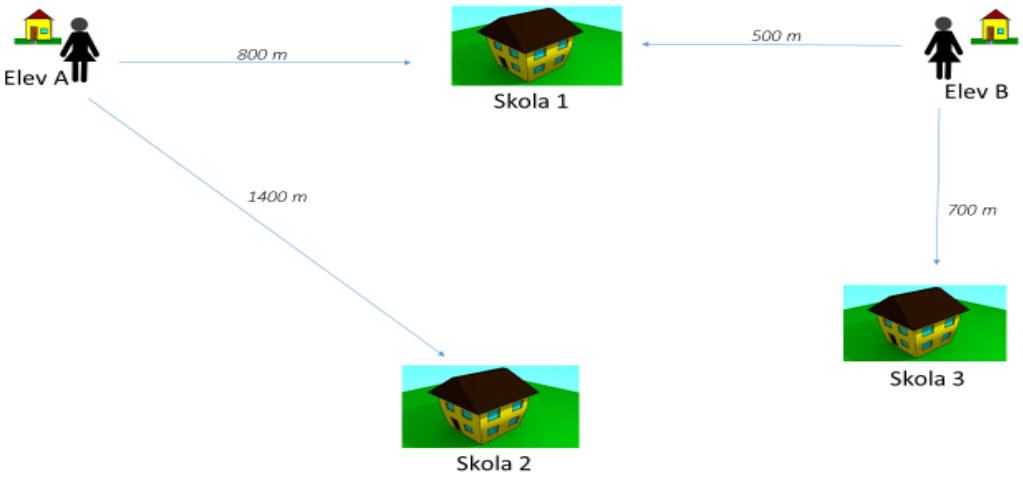
   Se rubrik 2.3.2 nedan.

2.3.2 Närhetsprincipen och relativ närhet

Vare sig tillämpningen av urvalsgrunderna eller en vårdnadshavares önskemål om skolplacering, får gå ut över ett annat barns berättigade krav på skola i närhet till hemmet. Denna så kallade ”närhetsprincip” regleras i 9 kap. 15 § 1 st. och 10 kap. 30 § 1 st. skollagen. Det kan finnas flera skolor som ligger i närhet, inom rimligt avstånd, till hemmet och närhetsprincipen innebär inte en absolut rätt till placering vid den skolenhet som ligger absolut närmast hemmet.

Bedömning enligt närhetsprincipen blir aktuell när det finns fler sökanden till en skolenhet än vad det finns platser och där tillämpning av en urvalsgrund skulle gå ut över ett annat barns berättigade krav på skola i närhet till hemmet. I de fall alla sökanden får plats på den önskade skolan behövs ingen prövning av närhetsprincipen göras.

Om eller när det behövs göras en bedömning enligt ovan, används en metod som kallas ”relativ närhet”. Placering enligt relativ närhet ger förtur till den elev som har mest att förlora i avstånd på att inte bli placerad vid den önskade skolenheten. Det som mäts är skillnaden i gång-, cykel eller bilväg till den sökta skolan jämfört med närmaste alternativa skola. Det innebär alltså att om elev **A** och elev **B** båda sökt till skola **1**, räknas avståndet (cykel-, gång- eller bilväg) från elev **A** och elev **B** till deras respektive närmaste alternativa skola. Den som har längst avstånd till den alternativa skolan i förhållande till önskad skola, har alltså mest att förlora på att inte bli placerad på önskad skolenhet. Se nedan illustration:

Elev A har längre till sin närmaste alternativa skola 2 (1400m - 800m = 600m) än vad elev B har till sin närmaste alternativa skola 3 (700m – 500m = 200m). Elev A har alltså mest att förlora på att inte få vald skola (1) och har rätt till förtur vid placering på önskad skolenhet.

Det är viktigt vid tillämpning ~~och uträkning~~ av relativ närhet att den närmaste alternativa skolan faktiskt har plats för eleven i fråga. Är den skolan full behöver man i stället använda sig av den näst närmaste alternativa skolan för att få fram ett resultat som överensstämmer med verkligheten, vilket i sin tur kan ändra utfallet av rätten till placering. Det är vidare viktigt att de elever som bor mitt emellan två eller flera skolor, och som via tillämpning av relativ närhet kan hamna i underläge, identifieras så att dessa elever i sin tur inte får placering på en skolenhet som inte ligger inom rimligt avstånd till hemmet. Det är komplext att använda närhetsprincipen då varje elevs resultat blir beroende av annan elevs resultat. Metoden relativ närhet kan således i vissa fall behöva användas med visst förbehåll, utan att för den skull gå ut över enskild elevs rätt till skolplacering i närhet till hemmet.

2.3.3 Organisatoriska och/eller ekonomiska svårigheter

Det är varje rektors ansvar att avgöra hur många elever som får plats i varje årskurs vid respektive skolenhet och detta kan variera från år till år beroende på till exempel sammansättning av lokaler, lokalyta, klassernas sammansättning och personalresurser utifrån organisatoriska och ekonomiska förutsättningar. I de fall rektor bedömt och fastställt att det är fullt i en årskurs, så föreligger det i regel organisatoriska och/eller ekonomiska svårigheter att bereda plats åt fler elever vilket regleras i 9 kap. 15 § 2 st. och 10 kap. 30 § 2 st. skollagen. Det är kommunens eget ansvar att i varje enskilt fall pröva om det föreligger betydande organisatoriska problem och/eller ekonomiska kostnader för att bereda plats åt elev. Inför skolvalsperioden ska maxantalet för elever i förskoleklass och årskurs 7 vara fastställt sedan innan (se rubrik 2.1).

2.4 Beslut om skolplacering

2.4.1 Beslut om placering vid önskad skolenhet

Beslut om skolplacering i förskoleklass och grundskola fattas utifrån de faktiska omständigheterna, elevunderlaget, som är aktuella vid tidpunkt för beslut.

Om alla sökanden får plats på den önskade skolan eller efter att prövning skett enligt urvalsgrunderna och eventuellt enligt närhetsprincipen, fattar aktuell rektor beslut om placering vid skolenhet. Beslut skickas till vårdnadshavare på avsedd blankett *(”Beslut om skolplacering i förskoleklass/fritidshem” eller ”Beslut om skolplacering åk 7”).* Detta görs vid fastställd tidpunkt enligt ”Rutin för övergångar inom och mellan skolformer”.

2.4.2 Beslut om placering vid annan skolenhet än den önskade

Beslut om avslag och placering på annan skolenhet än den önskade blir aktuellt om elevens önskemål gått ut över en annan elevs rätt till skola i närhet av sitt hem - närhetsprincipen, eller om det efter urval är fullt på skolenheten och det inte går att bereda plats för fler elever utan att det medför betydande organisatoriska och/eller ekonomiska svårigheter för kommunen (se rubrik 2.3).

Om en eller flera elever inte kan få önskad skolplacering, fattar aktuell rektor beslut om avslag och annan aktuell rektor beslut om skolplacering på annan skolenhet, på avsedd blankett (”*Beslut om avslag och skolplacering i förskoleklass/fritidshem” eller ”Beslut om avslag och placering åk 7*”). Detta görs vid fastställd tidpunkt enligt ”Rutin för övergångar inom och mellan skolformer”.

Ett sådant tvåfaldigt beslut om både avslag och placering blir ett gemensamt rektorsbeslut, fattat av dels rektorn vid den önskade skolenheten, dels av rektorn på den i stället placerade skolan. I beslutet ska skälen till skolplaceringen framgå, det vill säga varför eleven inte fått plats på den önskade skolenheten och varför eleven placerats på den andra skolenheten. Utgångspunkten är att den skola som eleven i stället blir placerad på ska ligga i närhet till elevens hem utifrån den enskilda kommunens möjligheter.

3. Byte av skola

3.1 Ansökan om skolbyte och inflyttning

Ansökan om skolbyte aktualiseras i de fall man flyttar till Mariestads kommun från annan kommun eller önskar byta skolenhet inom kommunen. Utgångspunkten är även här vårdnadshavares önskemål. Om det finns fler sökanden än lediga platser i aktuell årskurs, tillämpas de fastställda urvalsgrunderna jämte närhetsprincipen. Rektor ansvarar för att bedöma om aktuell årskurs har plats för ytterligare elever. Beslut om önskad skolplacering fattas på avsedd blankett (”*Beslut om skolplacering i grundskola/fritidshem*”).

3.2 Avslag på ansökan om skolbyte

Om det inte är möjligt att tillmötesgå ansökan om skolbyte fattas beslut om avslag och eventuellt placering på annan skolenhet än den önskade (för bedömning av elevs rätt till placering på skolenhet, se rubrik 2.3).

Om ansökan avser elev som redan är placerad på skola inom kommun, fattas endast ett beslut om avslag då eleven följaktligen går kvar på ordinarie skolenhet inom kommunen (blankett ”*Beslut om avslag grundskola*”).

Om ansökan om skolbyte avser inflyttande elev, behöver eleven välja fler alternativ än en skolenhet på avsedd blankett (blankett ”*Ansökan om skolbyte eller inflyttning*”). Beslut fattas då i förekommande fall om både avslag samt skolplacering på annan skolenhet än den önskade i Mariestads kommun (blankett ”*Beslut om avslag och skolplacering i grundskola/fritidshem*”).

3.3 Utflyttande elev

I de fall en elev flyttar från Mariestads kommun och börjar skola i annan kommun, registreras detta på avsedd blankett (”*Anmälan om utflyttning till annan kommun*”). När elevens folkbokföring i kommunen upphört, upphör kommunens ansvar över eleven (se ”Rutin för skolpliktsbevakning”).

4. Överklagan

Av 28 kap. 12 § 6 p. skollagen följer att ett beslut av en kommun om skolplacering enligt 9 kap. 15 § 2 st. samt 10 kap. 30 § 2 st. skollagen får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Det innebär att det är bara beslut som hänför sig till organisatoriska och/eller ekonomiska skäl som är överklagningsbara. Beslut som är fattade enligt närhetsprincipen är inte överklagningsbara i sak men går att överklaga genom laglighetsprövning enligt kommunallagen, 28 kap. 18 § skollagen. Överklagade beslut och aktuella handlingar registreras som ett enskilt ärende i Mariestad kommuns ärendehanteringssystem.

5. Riktlinjen hänvisar till följande dokumentation

- För specifika handläggningstidpunkter avseende skolplacering, se ”Rutin för övergångar inom och mellan skolformer”.
- Rutin för skolpliktsbevakning

Blanketter finns på Mariestad kommuns intranät NAVET:

Under året i samtliga årskurser:

- Beslut om avslag grundskola
- Beslut om skolplacering i grundskola ~~och~~ (fritidshem)
- Beslut om avslag och skolplacering i grundskola ~~och~~ (fritidshem)

E-tjänster finns på Mariestad kommuns HEMSIDA:

- Ansökan om Skolbyte eller Inflyttning för åk F-9
- Anmälan om utflyttning till annan kommun
- Ansökan om plats i grundskola och/eller i fritidshem för elev med annan hemkommun

6. Referenser

- 7 kap. 10–11 §§ skollagen (2010:800)
- 9 kap. 12-15a §§ skollagen
- 10 kap. 24–31 §§ skollagen
- 11 kap. 24-31 §§ skollagen
- 14 kap. 3-10 §§ skollagen
- 28 kap. 12 § skollagen
- 28 kap. 18 § skollagen
- Proposition 1992/93:230, Valfrihet i skolan.
- Proposition 2009/10:165, Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet.